

Ell, com a bon mitjorner, *plangué* ses dues pessetes, ja que conegué que per sa gitana ses pessetes eren sa veritable llavor de falguera...», «An-e qui has de donar sopar - no *planguis* sa bereneta», dita proverbial de mestresses que la saben llarga, Camps Merc. (*Folkl. Men.* II, 97; I, 293); i a Mallorca igual: «a qui has de donar dinar / no li *plangas* es berenar» (*DFgra.*, 599b).

En català central han desaparegut aquestes formes en -ng-, que sobreviuen a les Illes, però que encara trobem en cançons populars del Princ.: «no m'ho diu perquè *me planguis*» en el romanç de *Francisco* (MilàF, *Romllo.*, 115AII). Quant al participi, *plant* sobreviu encara a Menorca: «una torre antiga, aspillerada --- van apuntar-la --- no li han *plant* ses capes de calç, però tanmateix es coneix que devall hi ha ses mostres, mal tapades, d'un incendi», Camps Merc. (*Folkl. Men.* II, 78); en el Continent això va morir fa llarg temps i el cat. central diu *planyut*; alguns, potser preferiblement, *plangut*, com ja escriví Ausiàs (XIX).

El ll. PLANGÈRE es va conservar més o menys bé en totes les llengües romàniques: només el castellà el deixà perdre quasi del tot, salvant alguna romanalla arcaica i dialectal (veg. LLANTO, DCEC/DECH); altrament roms. *plinge*, it. *piangere*, reto-rom. *plànger(r)*, fr. *plaindre*, oc. *plànber*, i fins gall.-port. ant. *changer*, *chanzer*; en italià ha reemplaçat *plorar*, en les altres llengües coincideix bastant amb el sentit del nostre: «tevo Adam dóo por Abel: --- poucos dias forõ que el nõ fosse á fo<s>sa de Abel *chanzer* e fazer dóo, e chorar por el» encara en la *Geral Estória* en gallec del S. XIV (23.33).

DERIV.: *Planyent*. *Planyença* [Desclot; segle XV, *DAG.*]. *Planyer* adj. i *planyir* v. mers barbarismes individuals de VCatalà i del «poeta sense llengua»,¹ *planyible* id. del pseudo-Boades. *Planyidora* (?) (Lab.). *Planyiment* (ant. Lab.). *Planyivol* [Verdaguer]: «Morint, al tronc de l'arbre se nua y caragola / --- / quan veuhen les Hespèrides que fil a fil s'escola, / llur crit de verge s'alsa *planyivol*, fins al cel: / Ay Atlàntida trista! ---» (*Atl.* II, 39d, no en la versió de 1868); *planyivolment* [1868, *DAG.*], *ivolament* VCatalà. *Planyós*.

Plant m., del ll. PLANCTUS, -ŪS, 'acció de pegar-se cops', 'lamentació', conservat en totes les llengües romàniques d'Occident, en la 2.ª acc. (o la de 'plor', it. *pianto*, cast. LLANTO, port. *pranto*, *cbanto*), si bé el fr. *plaint* aviat s'antiquà. En català el trobem molt vigorós en la llengua antiga (Llull, Muntaner, JoMartorell etc.), des dels orígens [Cerverí, *Plant d'En R. de Cardona*; P. del R. En Jacme; *Plant de Nostra Dona*, Llull], i era encara viu en els segles baixos, on apareix en cançons populars del Princ.: «a la un (hi) seu St. Pere - a l'altre Sant Joan, / en mitx d'aqueixos (dos) deixebles - Jesús hi han [lleg. *fa*] gran *plant*, / la seva mare preciosa - li està plorant al davant», MilàF (*Romllo.*, 18DII, reco. a Besalú); en un romanç de la fi del recull, disfredat de castellà com a *plantos*; els diccs. fins al S. XIX (àdhuc Lab.) no reconeixen encara *plany* sinó *plant*, i fins l'usà algun cop el jove Verda-

guer: «los pins y las alsinas / veren-lo fer sobre ella lo *plan(t)* trist del amor», *Atl.* (esborrall de 1867) I, 57 bisb (estrofa omesa en la versió definitiva).

Viu fins ara a Mall.: «LLUC.: --- sa dona --- me cerca matar! / Avui m'ha donat dinar / --- / i m'ha caigut malament... / Tenc una maldeventrada! / He hagut d'anà a demanar / un poquet d'herba-lluïssa / --- / MARINER: I ella? LLUC.: —Ella?... Ella se'n va / i no es cuida des meu *plant*, / només fa es seu cap enviant / ---», Bart. Ferrà (*IdOr* I, 20). En fi, en el Princ. avui és ben mort (infundada la pron. *plán* que *AlcM* dona com a cat. or. i occid.: ningú no ho entendria), reemplaçat per *plany* transformació analògica d'aquell, i ja no recent [*Goigs i Planyis*, sardana de Pep Ventura, c. 1850 o 60; «les hores augustes dels *planyis* i dels *plaxeris*», Coromines, *Silèni*, IV, p. 66]. *Planta* 'plany' [1372, Jacme Marc: «*planta*, per cosa que hom plany», *Dicc. de Rims*; Ss. XIV-XV, *DAG.* i *AlcM*]. *Plantejar*, princ. S. XVI, Pardo de la Casta. *Plantívol* (Ruyra).

Aplànyer git., a penes es pot dir que sigui derivat diferent de *plànyer*, car no és més que vulgarisme per falsa anàlisi de frases com *te planyo*, *ell la plany*; *aplanyiment*.

Complànyer [S. XIII]: De null fayt no-m asaut - pus ca Déus se-n *complanga*: / tals cuyda far gran saut - que roman a la fanga», Guillem de Cervera (*Prov.*, 1110b = Lla., 1141b); «dementre que-s *complanyia* de sos enemics ---», Llull (*Blanq.*, *NCl.*, 242.17; de nou I, 209.14); *complanyença*: «no ixqué de una cambra, fent gran dol e *complanyença* de la perduda batalla», JoMartorell (*Ag.* II, 260), *Complanyiment*; *complanyent*; *complanyós*.

Complant substantiu m. 'plany' [S. XV] «les campanes mateixes --- ploreu i es condolen amb aquest *complant* únic que aixeca el catolicisme dins les grans ciutats, pels grans dols i les tristes remembrances», MrnAguiló (a. 1848, *Antol. Poètica* 1975, 80). *Complanta* [Ausiàs]: «E doncs, si-m dolc, lo dolre-m és degut / com veig amats menys de poder amar / --- / E d'açò-m ve piadosa *complanta*, / com desamor exorba ma senyora, / no conexent lo servent qui l'adora, / ne vol pensar qual és s'amor ne quanta» (LXIV, 2e). MilàF parla d'«una *complanta* en loor de Ntra. Sta., sobre el tema de las tribulaciones del peregrino, en un ms. del S. XIII» (O. C. VI, 185), però temo que hi ha err. tip. per S. XVI o XV. Els nostres cantors muntanyencs (Massó Torrents, Maragall...) han parlat més d'un cop de la *complanta dels pins i els avets* a l'embat de les ventades.

¹ Recordem que Caterina Albert i Àngel Guimerà foren àngels només en poesia però tristos pecadors en qüestió de llengua.

PLAP, PLAPA, PLAPAT: ja se n'ha tractat a bastament a *CLAPA*, vol. II, 734a55-b25, esp. 734b6, 8, 14, 22, 25. S'hi pot afegir: *pláp* 'clap, paratge' a la Vall de Boí (Barruera, 1953); «*plapa*: espacio pequeño», Pol, *Vall d'Aneu*, 23; l'adjectiu derivat en «un vel *plapat* d'or e una sàvena barrada d'or» a. 1373 (Mi-